



Inspel till Boverkets på frågor gällande Cirkulär ekonomi

Byggmaterialindustrierna tackar för möjligheten att komma med inspel till det regeringsuppdrag som Boverket har om att utveckla arbetet med omställningen till en Cirkulär ekonomi i byggsektorn. Frågeställningen som Byggmaterialindustrierna har fått möjlighet att komma med input på handlar om vilken kärnfrågan är för att få byggsektorn att börja tänka cirkulärt och varför vi anser att det kommer leda till vidare utveckling i byggsektorn. Därutöver har vi fått möjlighet att komma med input på vilka möjligheter och hinder vi ser för att få till stånd ökat återbruk och återvinning av byggnadsverk, byggnadsdelar och byggmaterial, samt förslag på morötter och piskor för cirkulär ekonomi i byggsektorn.

Vad du anser är kärnfrågan för att få byggsektorn att börja tänka och agera cirkulärt?

- Att minska spill och säkerställa att material och produkter har en så lång funktionell livslängd som möjligt och även används så länge som möjligt bör vara "steg 1" - här är det viktigt att optimera ur ett livscykelperspektiv. En ökad industrialisering är ett sätt att minska mängden spill. Det finns också verktyg för att räkna på mängden material som går åt, som kan bidra till att man inte köper in mer än nödvändigt. Genom att ta hänsyn till möjligheten att demontera byggdelar ökar möjligheten att de får ett långt liv. Här kan nya typer av affärsmodeller behövas för att få till detta i stor skala.
- Frågan om funktion och prestanda, liksom tillgång till återbrukat material i tillräckliga mängder är centrala för öka andelen återbruk. För att inte riskera att suboptimera ur ett livscykelperspektiv är det viktigt att återbruk åtföljs av krav på funktion och prestanda. För stålbyggande hanteras detta genom standarden för utförande och kontroll (kvalitet), genom den europeiska standarden EN 1090-2 sedan 2018:
<https://www.sis.se/produkter/byggstandardpaket/byggstandard-utforande-och-kontroll/byggarbeten/ss-en-1090-220182/>
- För att öka andelen material och produkter som cirkuleras behöver det löna sig att använda återbrukat material och att återvinna, inte bara miljömässigt utan även kostnadsmässigt - såväl för företag¹ som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv². Även här spelar aspekter som att det finns standardiserade metoder för att verifiera funktion och prestanda, att få tag i tillräckliga mängder material mm en stor roll.
- Det behöver vara lätt att göra rätt i alla led. Det kan tex handla om att göra det lätt att sortera rätt på byggarbetsplatsen, men också om att göra det enkelt för materialindustrin att ta tillbaka överblivet material från byggarbetsplatser.

¹ Kostnader för återbruk inkluderar bland annat kostnader för rengöring, lagring, transport, hantering samt kontroll av prestanda (inklusive innehåll)

² Om kostnaden för byggandet ökar som en följd av ett ökat återbruk kommer det att drabba slutkunderna.

Till: Ylva Rönning, ylva.ronning@boverket.se

- Att klimatdeklarationerna som ska tas fram inom ramen för lagen om klimatdeklarationer i nästa steg tar hänsyn till hela livscykeln så att risken för suboptimering ur ett livscykelperspektiv minimeras.

Vad ser du som centrala möjligheter och hinder för att få till stånd ökat återbruk och återvinning av byggnadsverk, byggnadsdelar och bygg-material?

Möjligheter

- Använd offentliga upphandlingar som ställer hållbarhetskrav på sakligt baserade kriterier för att stimulera efterfrågan på resurseffektiva produkter och tjänster.
 - Möjliggöra "så högt upp i kedjan" genom designkrav som möjligt. Om produkter ska vara möjliga att demontera för att cirkuleras genom återbruk/återtillverkning/återvinning behöver detta beaktas vid designstadiet. Här kan tex designkrav i offentlig upphandling spela roll.
 - Att ett material går att återvinna innebär inte att de automatiskt återvinns – det kräver också att materialet hanteras korrekt och att tex entreprenörer ser till att materialet blir tillgängligt för återbruk/materialåtervinning, tex genom de återtagningsystem som finns.
- Återbruksdepåer behövs som en möjliggörare för återbruk
- Bättre krav på och tillsyn av byggarbetsplatser gällande sortering och hantering är en möjlighet att bibehålla rena strömmar och därmed öka möjligheten att cirkulera materialet
- En möjlighet till ökad återvinning är ett ökat nyttjande av leverantörernas återtagningsystem. En förutsättning för att öka nyttjandet av dessa system är att det planeras för det under projekteringen.
- Det är positivt att den reviderade byggproduktförordningen inkluderar återbruk, så att det blir möjligt att CE-märka återbrukat material.
- Det är också viktigt att industrin involveras i de Ecodesignforum som ska arbeta med de produktspecifika delegerade akterna till ekodesignförordningen för hållbara produkter (ESPR)

Hinder:

- En alltför restriktiv implementering av direktiv inom avfallsområdet minskar möjligheterna för resurseffektivitet och cirkularitet. Avfallshierarkin i EUs avfallsdirektiv utgör en utmärkt logik, och bör få ett större genomslag i bedömningar hos tillsynsmyndigheter. I svensk rättstillämpning är denna logik ibland upp och nedvänd. Utgångspunkten i tillämpningen av regelverket bör tydligt vara att sträva så högt upp i avfallshierarkin som möjligt, där återanvändning ska vara det första alternativet.
- Avfallslagstiftningen är uppbyggd kring en linjär ekonomi och utgör ett hinder för att nå en cirkulär ekonomi – och därmed ett hinder i klimatomställningen.
 - Avfallsdefinitionen utgör i sig ett hinder, då den i många fall leder till att material klassificeras som avfall ”i onödan”, vilket försvårar möjligheten att cirkulera materialet. Sverige bör ta initiativ till en modernisering av EU:s avfallsdefinition.
 - Utveckla kriterier för när avfall upphör att vara avfall för att underlätta återvinning. När ett avfall ska materialåtervinnas måste det i något skede upphöra att vara avfall. Idag saknas tydliga kriterier för när ett avfall upphör att vara avfall och övergår till att bli en produkt vilket innebär att bedömningar krävs i de enskilda fallen, vilket leder till en större osäkerhet och risk för olika bedömningar.
 - De kommunala avfallsmonopolen utgör ett hinder för cirkularitet. Verksamheter bör själva ha rätt att bestämma vem som transporterar och behandlar det avfall som idag faller under kommunalt ansvar. Äganderätten till avfallet är en nyckelfråga för många företags arbete med cirkulära material- och produktflöden. Genom tydlighet i ägarfrågan skapas incitament för teknikutveckling och innovation för företagen vilket kan leda till helt nya sätt att nyttja, förädla och cirkulera avfallet. Utan äganderätt förhindras detta.
- Även kemikalielagstiftningen behöver ses över för att främja företagens arbete med att öka resurseffektiva och cirkulära materialflöden.
 - Ett hinder för cirkularitet är begreppet ”giftfritt”. För att underlätta övergången till en cirkulär ekonomi behöver vi fokusera på risker snarare än att flödena ska vara helt fria från farliga ämnen.
 - De frivilliga system vi har för utfasning av farliga ämnen i byggprodukter i Sverige och som utgår från inneboende fara i stället för risk gör att produkter inte alltid kan designas för funktionell prestanda med så lång livslängd som möjligt.
 - Kemikalielagstiftningen inom EU är under revidering och riskerar att försvåra möjligheten att cirkulera material och produkter.

Till: Ylva Rønning, ylva.ronning@boverket.se

Har du förslag på morötter och piskor för cirkulär ekonomi i byggsektorn?

Förslag på morötter:

- Åtgärder som stimulerar "ett långt liv" bör premieras, tex. att man som leverantör har demonteringsanvisningar.
- Återtagningssystem bör premieras i de fall där det är lämpligt ur ett logistiskt och ekonomiskt perspektiv.
- I samband med offentlig upphandling är det viktigt att premiera det cirkulära (se dock punkten ovan om vikten av att optimera klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv).
- Tydliggöra klimatnyttan av det cirkulära ur ett livscykelperspektiv
- De system som finns för miljöcertifiering/miljömärkning av byggnader bör premiera cirkulära materialflöden

Har du förslag på hur vi kommer till rätta med dem som inte vill, kan, förstår, eller gör fel?

- Informations- och utbildningsinsatser
- Gör det lätt och lönsamt att göra rätt

Byggmaterialindustrierna genom

Anna Ryberg Ågren

Verkställande direktör

Till: Ylva Rönning, ylva.ronning@boverket.se

Byggmaterialindustriernas medlemmar

Direktanslutna företag

- Betongindustri AB
- Byggelit AB
- Celsa Steel Service AB
- Cementa AB
- Chimneytec
- Combimix AB
- Derbigum Sverige AB
- Eld & Vatten AB
- Kingspan Insulation AB
- Knauf Danogips GmbH
- Moelven Wood AB
- Nordic Waterproofing AB
- RECOMA AB
- Saint-Gobain Sweden, Weber
- Saint-Gobain Sweden, Gyproc

Medlemsorganisationer som anslutit sina medlemsföretag kollektivt

- Golvbranschen
- Nordic Galvanizers
- IKEM -Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
- Scandianvian Copper Development Association, SCDA
- Skogsindustrierna
- Stålbyggnadsinstitutet
- Swedisol
- Svensk Betong
- Svensk Byggplåt
- Svensk Ventilation
- Svenskt Trä
- Sveriges Bergmaterialindustrier
- Sveff- Sveriges Färg och Limföretagare
- TMF, Trä- och möbelföretagen
- VVS-fabrikanternas råd